

HERINNERINGEN
AAN MIJN
ROOMSE JEUGD

»PRIVÉ-DOMEIN«
NR. I

MARY McCARTHY

HERINNERINGEN
AAN MIJN
ROOMSE JEUGD

VERTAALD DOOR NINI BRUNT

MET EEN NAWOORD VAN MARTIN ROS

AMSTERDAM • UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS

Eerste druk 1966
Tweede, ongewijzigde druk 1979

Copyright © 1957 Mary McCarthy
Copyright Nederlandse vertaling © 1966, 1979
B. V. Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam
Oorspronkelijke titel: *Memories of a catholic girlhood*
Uitgave: Harcourt, Brace & Company, New York

ISBN 90 295 2939 3

INHOUD

Aan de lezer ·	7
Die boer daar, wie is dat? ·	30
Een blikken vlinder ·	54
De ploert ·	87
C'est le premier pas qui coûte ·	101
Namen ·	127
De poppetjes in het weerhuisje ·	141
Yellowstone Park ·	169
Vraag mij niets ·	194

AAN DE LEZER

Deze herinneringen zijn geleidelijk, gedurende een aantal jaren verzameld. Sommige lezers die ze in een tijdschrift vonden, hebben ze beschouwd als verhalen. De veronderstelling, dat ik ze 'verzonnen' had, vond weerklink bij velen, tot mijn verwondering zelfs onder mensen die mij kennen. 'Die joodse grootmoeder van je...!' hebben joodse vrienden mij sceptisch verweten alsof ze wilden zeggen 'kom, kom, je denkt toch niet dat wij zullen geloven dat je grootmoeder werkelijk joods was.' Ze was het inderdaad en ik had werkelijk een gemene oom, die mij placht te slaan, hoewel ik meer dan eens, na een of ander optreden in het openbaar een glimlachende vreemdeling heb ontmoet die mij wilde laten bekennen dat 'Oom Myers' een mystificatie was. Ik begrijp de reden van zo'n twijfel niet, ik heb in de kranten over heel wat slechtere mensen dan mijn wrede oom gelezen en verscheidene niet-joodse families hebben een joodse voorvader. Is het mogelijk dat het publiek aanneemt, dat alles dat door een 'schrijfster' wordt geschreven eo ipso onwaar is? De auteur wordt misschien beschouwd als iemand die 'verhalen verzint', zoals een kind, dat die gewoonte heeft, en automatisch door zijn ouders beknord wordt, zelfs als hij protesteert, omdat hij deze keer de waarheid zegt.

Terwijl ik deze memoires schreef, heb ik vaak gewenst dát ik een verhaal schreef. De verleiding om te fantaseren was heel sterk, vooral wanneer de herinnering vaag is en ik mij wel de substantie van een gebeurtenis herinner, maar niet de bijzonderheden: – de kleur van een jurk, het patroon van een vloerkleed, de plaats van een schilderij. Soms ben ik bezweken, zoals in het geval van de gesprekken. Mijn geheugen is goed maar het spreekt vanzelf dat ik mij niet hele dialogen kan herinneren, die jaren geleden plaats hadden. Alleen een paar zinnen staan mij helder voor de geest. 'Ze zullen je wel anders leren,' 'De aanhouder wint.' 'Kind je moet geloven.' De gesprekken zoals ze weergegeven worden, zijn grotendeels fictief. Aanhalingsstekens geven aan, dat er een gesprek in deze zin plaatshad, maar ik sta niet in voor de juiste woorden of de juiste volgorde van de gesprekken.

Dan zijn er gevallen waar ik zelf niet zeker weet of ik niet iets verzin. Ik denk dat ik ze mij herinner, maar ik ben er niet van overtuigd. Ik vraag mij bij voorbeeld af, of de Mesdames van de kloosterschool 'Het Heilige Hart' werkelijk zoveel over Voltaire praatten als ik het heb doen voorkomen. Het enige waar ik zeker van ben is dat ik van nonnen in de kloosterschool voor het eerst van Voltaire hoorde. En spraken ze werkelijk met ons over Baudelaire? Dat lijkt mij nu zeer twijfelachtig en toch schreef ik dat ze het deden. Ik geloof, dat ik Baudelaire er op de koop toe bij heb gehaald, om de lezer een idee te geven van het soort dichter dat ze verheerlijkten, terwijl ze zijn manier van leven afkeurden. In de kloosterschool ging het gerucht dat onze nonnen een speciale dispensatie hadden voor boeken die op de Index stonden en zo dachten we graag over hen: koel en geleerd, met hun neuzen in de ketterse boeken. Maar als ik zeg 'we', bedoel ik misschien alleen mijzelf en een paar andere 'originele' karakters.

Ik heb niet de ware namen van mijn leraressen of mijn medeleerlingen op de kloosterschool en later op kostschool, gegeven. Maar al die mensen zijn echt, het zijn geen gemaakte portretten. Waar het mijn naaste familie betreft heb ik de ware namen gegeven en, zover het mogelijk was, heb ik dat ook gedaan met de burens, het personeel en de vrienden van de familie, want voor mij moet dit relaas historisch zijn – dat wil zeggen dat veel ervan gecontroleerd kan worden. Als er meer fictie in voorkomt dan ik weet, dan zou ik graag terecht gewezen willen worden: in sommige gevallen waar ik later de aandacht op zal vestigen, heb ik mijn herinnering al gecorrigeerd.

Een grote handicap bij deze taak was het feit dat ik een wees ben. De reeks van herinneringen – het gezamenlijk geheugen van een gezin – is verbroken. Het zijn in normale gevallen onze ouders die ons niet alleen onze familiegeschiedenis leren maar die onze eigen kinderherinneringen corrigeren, door ons te vertellen dat dit niet zo gebeurd kan zijn op de manier als wij denken dat het gebeurde en dat dat, aan de andere kant, wel gebeurde op de manier die wij ons herinnerden, in die en die zomer toen Die en Die onze kinderneid was. Mijn eigen zoon, Reuel, bij voorbeeld, was ervan overtuigd, dat Mussolini uit een bus in Noord-Truro op Cape Cod werd gegooid, in de oorlog. Deze herinnering gaat terug tot een morgen in 1943 toen hij als klein

kind met zijn vader en mij in Wellfleet op een bus stond te wachten die een vertrekkende gast naar Hyannis zou brengen. De bus kwam en de buschauffeur boog zich naar buiten en riep het laatste nieuws: 'ze hebben Mussolini eruit gegooid.' Nu weet Reuel dat Mussolini nooit uit een bus in Massachusetts is gegooid en hij weet ook hoe het komt dat hij die indruk heeft gekregen. Maar als zijn vader en ik het volgend jaar gestorven waren, zou hij achtergebleven zijn met een duidelijke herinnering aan iets, waarvan iedereen gezegd zou hebben dat het historisch onmogelijk was, en niet in staat zijn om zijn hardnekkige herinnering te verzoenen met de hardnekkig geregistreerde feiten.

Als wees werd ik grootgebracht tussen twee stellen grootouders die nu allemaal dood zijn – die niet ondervraagd kunnen worden en die hoe dan ook, weinig afwisten van de dagelijkse gebeurtenissen van onze jeugd, zowel vóór als ná de dood van onze ouders. Mijn ooms en tantes waren ook niet nauw verbonden met ons gezinsleven en stelden er weinig belang in: mijn broer Kevin wiens herinneringen de mijne bevestigen wat betreft de periode van ons verblijf in Minneapolis, was te jong toen mijn ouders stierven om zich veel over hen te herinneren. Voor de gebeurtenissen van mijn vroegste kinderjaren was ik aangewezen op mijn eigen, soms verwarde herinneringen, op de vage en tegenstrijdige verklaringen van ooms en tantes, op een paar losse opmerkingen van mijn grootmoeder, gemaakt voor ze kinds werd en op enkele brieven die een jeugdvriendin van mijn moeder mij schreef. Voor de periode in Minneapolis heb ik de hulp gehad van mijn broer Kevin, maar voor de latere gebeurtenissen in Seattle toen mijn broer en ik gescheiden werden, ben ik weer hoofdzakelijk aangewezen op mijn eigen geheugen. Wat ik nog meer weet van de oude familiegeschiedenis is bij elkaar geflanst uit praatjes, uit kranteknipsels, oude foto's en uit een soort van knipselboek dat mijn overgrootvader, die negenennegentig werd, bijhield. Deze oude man schijnt het enige lid van de familie te zijn geweest die doordrongen was van het belang der geschiedenis. De grootmoeder die mij het naast stond, zijn schoondochter, praatte niet graag over het verleden.

Toch zijn juist de moeilijkheden een aansporing geweest. Als wezen hebben mijn broer Kevin en ik een levendige belangstelling voor

ons verleden, dat wij samen trachten te reconstrueren als twee amateur-archeologen, wij vallen op ieder nieuw spoor van bewijs, wij trachten het te rangschikken, ondervragen onze kennissen, kwellen ons eigen geheugen. Het is een soort van speurtocht geweest, waaraan Kevins vrouw en mijn man en zelfs vrienden hebben meegedaan, zich over albums buigend, vermoedens uitend: 'Denk je dat je grootmoeder misschien jaloers op je is geweest?' 'Zou je grootvader een zenuwinstorting hebben gehad?'

Hoe vreemd dit voor een buitenstaander moet lijken heeft nooit een van ons getroffen, tot een week geleden. Het was zondag en mijn broer Preston die ik in verscheidene jaren niet gezien had, was in Wilmington gekomen om in Kevins buitenhuis te lunchen en hij bracht zijn vrouw en kinderen mee. Wij waren met ons zevenen, zeven volwassenen (want wij hadden een vriend meegebracht) en zaten cocktails te drinken toen iemand – ik geloof mijn man – over oom Myers begon. Had Preston een kiekje van hem? 'Wie was oom Myers?' kwam de stem van Prestons vrouw, helder en onschuldig. Iedereen verstijfde, de kamer bevroor in verbijstering. De cocktailshaker in Kevins hand bleef midden in de lucht hangen, zoals een van de spitten die de kok juist omdraaide in het sprookje van de Schone Slaapster. 'Wie was oom Myers?' herhaalde Kevins vrouw eindelijk en viel achterover in haar stoel, in hulpeloos lachen uitbarstend. 'Wie was oom Myers?' riep Kevin in gespeelde verontwaardiging. We lachten zo hard en zo lang dat de kinderen kwamen aanlopen om te zien wat er gebeurd was.

'Ann wilde weten wie oom Myers was.' Augusta legde het aan haar kleine jongen, James Kevin, uit. Hij knikte en draafde weer weg, het was niet nodig hem uit te leggen waarom het zo gek was, hij wist het. Het idee dat iemand was opgenomen in de McCarthy-kring en geen notie had van oom Myers was eenvoudig fantastisch.

We lachten om onszelf natuurlijk, niet om Ann, hoewel zij dat niet geloofde. Oom Myers was onze witte walvis. Iedereen die met ons in aanraking kwam merkte dat hij zich had ingescheept voor de reis. Maar het is niet alleen oom Myers, het is onze hele familiegeschiedenis die op de meeste mensen die er zelfs maar iets van horen, een bijzondere aantrekkingskracht uitoefent. Ze willen meer weten

en dat is ook precies onze situatie. Wij willen meer weten dan wij ooit zullen uitvinden. Maar waarom? Wat inspireert die nieuwsgierigheid behalve pure aanstekelijkheid? Onze familie was niet bijzonder belangrijk. Er kwam geen speciale genialiteit voor, aan geen der beide kanten, zelfs geen excentriciteit. De mentaliteit was waarschijnlijk iets boven het gemiddelde gedurende verscheidene generaties, als succes een maatstaf is, maar de meesten van mijn familieleden waren en zijn typische voorbeelden van hun klasse en soort. Het is hun vereniging die zo eigenaardig is en die zulke eigenaardige resultaten opleverde. Het waren gewone mensen die zich heel eigenaardig gedroegen tegenover elkaar en tegenover ons, vier kinderen, wat volgens mij de bron van de bijzondere aantrekkingskracht is. Je zocht hiervoor een verklaring: óf te merken dat ze niet zo gewoon waren, óf dat hun gedrag niet zo eigenaardig was als het leek. Zij vinden zich zelf zeker niet ongewoon, in hun eigen ogen waren ze net als ieder ander en hun gedrag leek hun, voor zover ik erover kan oordelen, absoluut natuurlijk, precies wat ieder ander onder dezelfde omstandigheden zou doen. Het verbaast hen – degenen die nog leven – dat iemand zich over hen zou verbazen en dit is ongetwijfeld een bewijs van inferioriteit, dat gemis aan zelfkennis, waardoor je blijft kloppen op een dichte deur.

Ik werd geboren in Seattle in 1912, het eerste van vier kinderen. Mijn ouders hadden elkaar leren kennen op een zomervakantie in Oregon, toen mijn moeder aan de universiteit van Washington studeerde en mijn vader, die college gelopen had aan de universiteit van Minnesota, rechten studeerde aan de Washington Law School. Zijn vader J. H. McCarthy had een fortuin verdiend met graan-elevatoren in Duluth en Minneapolis. Daarvóór waren ze boeren geweest in Noord-Dakota en dáárvoor in Nova Scotia. Oorspronkelijk, een paar generaties terug, hadden de McCarthy's zich gevestigd in Nova Scotia, het verhaal gaat dat ze om godsdienstige redenen emigreerden en niet om de aardappel-hongersnood. In ieder geval, werden ze volgens de legende 'strandjutters', een doodgewoon soort 'zeerovers op het land', langs de kust van Nova Scotia. Ze bonden 's nachts lantarens aan hun schapen op de rotsige klippen om een verlichte haven te simu-

leren en lokten schepen naar hun ondergang om ze te kunnen plunderen of, zoals soms wordt gezegd, ter wille van het bergloon. Plunderen zou romantischer zijn en ik hoop dat het dat was. Toen ik hen kende waren de McCarthy's respectabel geworden. Niettemin was er toch een neiging tot losbandigheid in de familie. De mannen waren buitengewoon knap van uiterlijk, donker, met zwarte wenkbrauwen, als zeerovers, met een buitengewoon lichte huid en vreemd stralende grijsgroene ogen, met de 'McCarthy wimpers', lang, zwart en dik. Er was iets eigenaardigs met de haar-pigmentatie, mijn grootvader McCarthy was al wit toen hij twintig was en mijn vader was grijs op dezelfde leeftijd. De vrouwen waren vroom en niet mooi. Mijn grootmoeder, Elisabeth Sheridan leek op een bulldog. Haar familie had zich ook oorspronkelijk in Canada gevestigd, vanwaar ze naar Chicago waren gekomen.

Al haar zoons trouwden, alsof ze haar onaangenaam wilden zijn, met knappe vrouwen en ze trouwden allemaal met protestanten. (Haar dochter, mijn tante Esther, trouwde met een weduwnaar, Florence McCarthy, die, vreemd genoeg, ook niet katholiek was). Mijn moeder, Therese Preston, altijd Tess of Tessie genoemd, was een mooi, populair meisje met een aantrekkelijke hese zangerige stem, de dochter van een vooraanstaand advocaat in Seattle die in een groot huis woonde dat op Lake Washington uitzag. Zijn familie kwam oorspronkelijk uit Vermont, uit een oud New Englands geslacht. Harold Preston was kandidaat geweest voor senator van de vs en was verslagen, zoals ik altijd gehoord heb, door de 'partij'. Als senator in zijn eigen staat ontwierp hij de eerste 'Workmen's Compensation Act' die in de United States werd goedgekeurd, een wet die als voorbeeld diende voor de arbeiders-compensatiewetten die later overal in de vs werden aangenomen. Er werd van hem gezegd dat hij een scherp juridisch verstand had, en hij werd dikwijls in legale kwesties geraadpleegd door andere advocaten. Hij was voorzitter van de Staats- en Gemeentelijke Orde der advocaten. Hij ambieerde het ambt van rechter niet: de salarissen, zelfs op het hoogste niveau, waren zoals hij altijd zei, te laag, om de bekwaamste mannen aan te trekken. In professionele en zakenkringen in Seattle werd hij algemeen geprezen om zijn onkreukbaarheid.

Het huwelijk tussen mijn moeder en mijn vader werd door beide kanten van de familie afgekeurd, gedeeltelijk om godsdienstige redenen en gedeeltelijk om mijn vaders gezondheid. Hij had een zwak hart, het gevolg, zo werd mij als kind verteld, van voetbalspelen en de doktoren hadden hem gewaarschuwd dat hij ieder ogenblik dood kon blijven. Het huwelijk werd in weerwil van de oppositie gesloten. Het was een eenvoudige trouwpartij, waarbij voornamelijk de familie aanwezig was, in het huis bij het meer.

Mijn vader leefde nog zeven jaar (waarin mijn moeder vier kinderen en verscheidene miskramen had) maar hij was nooit goed gezond. Evenmin verdiende hij geld. Hoewel hij een advocatenkantoor in het 'Hoge Building' en een vage partner had, bracht hij het grootste deel van zijn dagen thuis door, vaak in bed of spelend met ons, kinderen.

Het klinkt somber, maar in werkelijkheid was het heel vrolijk. Mijn moeders ouders waren in een toestand van voortdurende bezorgdheid dat zij als jonge weduwe zou achterblijven met een troep kinderen om voor te zorgen, maar mijn moeder en vader schenen absoluut onbezorgd. Ze waren erg verliefd op elkaar, dat zegt iedereen en over geld maakte mijn vader zich nooit bezorgd. Hij had een toelage van acht- of negenhonderd dollar in de maand van zijn vader, en mijn moeder honderd van de hare. Toch zaten ze altijd in de schuld, wat de fout van mijn vader was. Hij was een roekeloos extravagante man, die in bed plannen lag te maken voor traktaties en verrassingen. De lezer zal later horen over mijn diamanten ringetje en mijn hermelijnen moffe en bontje. Ik herinner mij ook broches, picknicks in de achtertuin, zoeken naar paaseieren, een opeenvolging van verjaardagstaarten en ijspuddingen, een schitterend mei-mandje dat mijn vader aan de knop van mijn deur hing, een bloeiende hyacint, feestjes met grabbeltonnen en visvijvers, het kleine elektrische komfoor waarop mijn moeder's middags chocola en thee maakte. Ook in de familie van mijn moeder kwam een neiging tot extravagantie voor. Maar het was mijn vader die er op stond dat alles een traktatie werd. Ik herinner mij dat hij mij leerde een perzik te eten door een klein wit bergje van suiker te maken en daar dan de perzik in te dopen. En ik herinner mij dat hij op een avond thuis kwam met zijn armen vol rode rozen voor

mijn moeder en hoe mijn moeder verwijtend riep 'O, Roy!' omdat er niets voor het middagen in huis was.

Als we soms geen eten kregen wanneer we op de maandelijksche cheque wachtten, kan dat toch niet vaak gebeurd zijn. Onze kwalen waren integendeel bedorven magen, veroorzaakt door het luxueuze voedsel, dat is mij tenminste verteld – ik herinner mij dat niet, noch al de lavementen en purgeermiddelen die wij gekregen zouden hebben. Ik herinner mij dat we geen meiden of kindermisjes konden houden; zij die het langst bleven waren een rauwe, rode, eenvoudige Ierse met wratten op haar handen, de brave Gertrude, aan wie ik het land had omdat ze lelijk was, en een Japanse huisknecht die een kunstenaar was met taartdeeg.

Mijn vader, placht ik te verkondigen, was zo groot dat hij niet zonder zijn hoofd te buigen door een deur kon gaan. Dat was overdreven. Hij was wel groot, maar niet buitengewoon, zoals ik uit foto's kan opmaken. Zoals alle McCarthy-mannen had hij een zwaargebouwde tors die wat te lang was voor zijn benen. Hij droeg zijn grijs haar omhoog gekamd en hij nam altijd een wandelstok mee naar buiten. Hij las mij veel voor, voornamelijk Eugene Field en sprookjes en ik herinner mij dat wij samen een nachtegaal hoorden op de boulevard bij het klooster van het Heilige Hart. Maar er zijn geen nachtegalen in Noord-Amerika.

Mijn vader was een romanticus en de meeste van mijn herinneringen zijn gekleurd, ik vrees door een onoprechtheid die ik van hem moet hebben overgenomen, zoals een verkoudheid die de hele familie aansteekt. Hoewel mijn grootvader Preston abnormaal eerlijk was, zat er, ergens, leugenachtigheid in het bloed van de McCarthy's. Heel veel van mijn meest geliefde herinneringen aan mijn vader zijn gebleken onwaar te zijn. Zo was er de legende van zijn voetbal-talent. Jarenlang geloofde ik en vertelde ik, dat hij captain was geweest van de voetbalclub in Minnesota, maar in werkelijkheid was het maar een schoolclub in Minneapolis. Ik neem aan dat ik de indruk heb gekregen door het gepoeh van grootmoeder McCarthy. Jarenlang geloofde ik dat hij een Deke was op de universiteit maar ik geloof dat hij in werkelijkheid een Delta Ypsilon was. Zijn gouden horloge dat voor mijn broer Kevin bestemd was, bleek doublé te zijn – een grote teleurstel-

ling. Hij was de knapste van zijn jaar in Law School, zoals ik altijd gehoord heb, maar ik geloof niet dat dit waar was. En wat de legende betreft dat hij een briljant man was met opmerkelijke literaire gaven – ik heb helaas eens zijn dagboek gezien. Het was een vermelding van lengten en gewichten, van temperaturen en lavementen vermengd met enigszins ‘diepzinnige gedachten’; als een schooljongen schrijft hij moeizaam voor zich zelf de definities neer van een atheïst en een agnosticus.

Maar hoe dan ook, hij werd omgeven door een romantisch aureool, een zekere mythische kracht die de mensen ertoe bracht allerlei verhalen over hem te verzinnen. Mijn grootmoeder Preston – bij voorbeeld, die geen speciale aanhangster van hem was, vertelde mij dat op onze fatale reis van Seattle naar Minneapolis, mijn vader zijn pistool had getrokken toen de treinconducteur dreigde ons zieke gezin ergens in Noord-Dakota uit de trein te zetten. Ik schreef dit neer en de lezer zal het vinden in de herinnering getiteld ‘Die boer daar, wie is dat?’ Maar mijn oom Harry die in de trein zat, vertelt mij dat dit nooit gebeurd is. Mijn vader, zegt hij, was veel te ziek om iemand met een pistool te bedreigen en wie moest het aan mijn grootmoeder hebben verteld behalve mijn oom Harry zelf daar hij en zijn vrouw de enige volwassen overlevenden waren van het gezelschap? Of had mijn grootmoeder het van een andere passagier gehoord, die op weg was naar het Oosten tijdens de grote influenza-epidemie?

De laatste duidelijke persoonlijke herinnering aan mijn vader is dat ik naast hem zit op die treinreis en uit het raampje naar de Rocky Mountains kijk. De hele rest van het gezelschap zover ik mij herinner ligt ziek in hun coupés of slaapwagens en ik ben trots op het feit dat mijn vader en ik, samen en nog gezond, rechtop in de Pullmancar zitten. Als we naar de bergen kijken vertelt mijn vader mij, dat er soms grote rotsblokken afbreken, die op de trein vallen en mensen doden. Terwijl ik luister begin ik te rillen en te klappertanden. Uit angst, denk ik, maar het blijkt de griep te zijn. Hoe levendig staat mij dit alles voor de geest! En toch zegt mijn oom Harry dat hij het was en niet mijn vader die naast mij zat. In plaats van de laatste was mijn vader juist de eerste die ziek werd. Evenmin herinnert oom Harry zich dat hij over rotsblokken heeft gepraat.

Het is de geschiedenis van het gouden horloge, nog eens. Maar hoe kan ik mijn oom met mijn vader hebben verward?

‘Mijn moeder is een kind van Maria,’ placht ik andere kinderen te vertellen, op dezelfde blufferige manier als waarop ik over de lengte van mijn vader sprak. Mijn moeder ging niet lang na haar huwelijk tot het katholicisme over en hoewel ik niet wist wat een ‘Kind van Maria’ was (in feite een lid van een vereniging van de Dames van het Heilig Hart) wist ik dat het iets heel bijzonders was door de manier waarop mijn moeder erover sprak. Ze was trots en gelukkig een bekeerling te zijn en haar houding deed ons voelen dat het een speciaal voorrecht was katholiek te zijn, het grootste geluk en voorrecht. Onze godsdienst was een geschenk voor ons van God. Alles in ons huiselijk leven droeg ertoe bij ons het besef te geven dat wij heel geliefde kleine mensen waren, bemind door onze ouders en ook door God, die met liefdevolle aandacht iedere avond naar ons luisterde als we onze gebedjes opzegden. ‘Dat gaf jullie een gevoel van zelfvoldaanheid,’ zei een psychoanalyticus eens tegen mij, maar ik kan mij niet herinneren dat ik mij bepaald zelfvoldaan voelde. Het was eerder een gevoel van verbazing, een voorrecht, waarvoor je dankbaar moest zijn.

Later hoorden wij vaak dat wij door onze ouders erg verwend waren; toch misten wij die ontevredenheid die het kenmerk is van het verwend kind; voor ons was het leven volmaakt, precies zoals het was.

De dood van mijn ouders was het gevolg van een besluit, genomen door de familie McCarthy. Zij meenden – en wie kan hun dat verwijten? – dat het voortdurend geven van geld en de maandelijkse verzoeken van mijn vader om meer, moesten ophouden. Er werd besloten dat ons gezin naar Minneapolis moest verhuizen, waar mijn grootvader en grootmoeder een oog konden houden op wat er gebeurde en konden proberen mijn vaders uitgaven te beperken.

Op dit punt moet ik iets vermelden dat mij, nog maar een paar jaar geleden, werd verteld door mijn oom Harry, de jongste broer van mijn vader. Mijn vader, vertrouwde hij mij toe, was een kwartaal-drinker die een familieprobleem was geweest sinds zijn zeventiende, achttiende jaar. Vóór zijn huwelijk, toen hij nog in Minnesota was, was er een opeenvolging van gediplomeerde verpleegsters die hem in het oog

moesten houden en hem van de drank af moesten houden. Maar zoals alle dronkaards, was hij buitengewoon slim en bezat hij grote overredingskracht. Hij ontsnapte aan zijn verpleegsters of nam ze mee (hij had ook een zwak voor vrouwen) naar wilde drinkgelagen, die dagen of weken later eindigden in een of andere vreemde stad in het Midden-Westen waar hij zich verborg. Door een spoor van ongedekte cheques werd de familie geleid om hem weer te pakken te krijgen. Of een telegram om geld zou ten slotte zijn verblijfplaats onthullen hoewel hij er, wanneer het geld gestuurd werd, waarschijnlijk weer vandoor ging. Toen de verpleegsters geen succes waren gebleken, werd oom Harry van Yale naar huis geroepen om op hem te passen, maar mijn vader ontsnapte ook aan hem. Ten slotte kon de familie hem niet meer aan en hij werd als een hopeloos geval naar het Westen gestuurd. En daar maakte hij kennis met mijn moeder.

Ik heb er geen idee van of dit verhaal waar is of niet. En ik zal het ook nooit weten. Mij lijkt het onwaarschijnlijk, want ik ben er zo goed als zeker van dat mijn vader niet dronk toen ik een klein meisje was. Kinderen zijn gevoelig voor dergelijke dingen, hun reuk schijnt in de eerste plaats scherper te zijn dan die van volwassen mensen en ze houden niet van de lucht van alcohol. Zij merken ook heel snel als er iets niet in orde is in een gezin. Ik herinner mij mijn vaders pogingen om thuis wijn te maken (dat moet geweest zijn juist voor de drankwet werd aangenomen) van een paar grijsachtig-paarse blokken die hem als wijndruiven-essence waren verkocht. Het experiment mislukte en hij en mijn moeder en hun vrienden hebben erg gelachen om 'Roy's wijn'. Maar als mijn vader een gevaarlijke dronkaard was geweest – zou mijn moeder niet gelachen hebben. Bovendien, als hij een dronkaard was, schijnt de familie van mijn moeder het niet te hebben geweten. Ik vroeg aan de broer van mijn moeder of het mogelijk was dat het verhaal van oom Harry waar was. Zijn antwoord was dat het nieuw voor hem was. Het is natuurlijk ook mogelijk dat mijn vader na zijn huwelijk is veranderd, dat zou verklaren waardoor mijn moeders familie niets wist van zijn slechte gewoonte, hoewel zoals oom Harry tamelijk nijdig opmerkte: 'Je zou denken dat ze wel naar hun toekomstige schoonzoon hadden kunnen informeren.' Maar kwartaaldrinkers genezen haast nooit en als ze het doen kunnen ze

geen druppel meer drinken. Het blijft een mysterie, een verwarrend en griezelig mysterie. Had mijn vader misschien te veel gedronken toen hij thuis kwam met die rode rozen voor mijn moeder in zijn armen? Het is beslist wel het verzoenend gebaar van een dronkeman, voornaam en overdreven. Was het daarom dat mijn moeder 'O Roy!' zei?

Als mijn vader het soort man was dat door de familie onderhouden moest worden dan zou dat de McCarthy's gelijk geven, wat natuurlijk oom Harry's motief was om het mij te vertellen. Hij voelde dat ik zijn moeder verkeerd beoordeelde en hij wilde mij doen begrijpen dat van háár standpunt gezien mijn vaders ondoordachte huwelijk de laatste druppel was. Inderdaad, van het McCarthy gezichtspunt zoals het door oom Harry werd gegeven, was mijn vaders huwelijk niets anders dan de streek van een dronkaard om geld los te krijgen van zijn vader, toen alle andere middelen faalden. Mijn moeder, 'je lieve moeder' zoals oom Harry haar altijd noemt, was het onschuldige lokaas. Misschien is het waar. Maar ik weiger het te geloven. Oom Harry's plichtvergeten broer Roy is niet dezelfde man als mijn vader. Ik herken hem eenvoudig niet.

Oom Harry was een oud man en zelf aan de drank toen hij deze aantijgingen deed, wat de kwestie wel niet raakt – maar inderdaad zou kunnen bijdragen om haar te bevestigen. Een griezelige gelijkenis met mijn vader was met de jaren te voorschijn gekomen, een gelijkenis die er niet was geweest toen hij jong was: zijn wit haar stond en brosse overeind en hij had dezelfde grijs-groene elektrische ogen en hetzelfde dierlijke magnetisme. Als jonge man was de hoop van de familie op oom Harry gevestigd, de jongen die in het oosten schoolging, naar Andover en Yale en een miljoen dollars had verdiend voor hij dertig was. Het was in zijn capaciteit van jeugdig miljonair en familie-impresario dat hij in 1918 in de trein stapte naar Seattle, samen met zijn knappe, aardige vrouw, mijn tante Zula, om toezicht te houden op onze verhuizing naar Minneapolis. Zij namen hun intrek in het New Washington Hotel, het beste hotel in die dagen en zoals mijn grootmoeder Preston het vertelde, brachten zij de griep met zich mee.

Wij logeerden ook in het hotel daar ons huis ontruimd was – een heel onzinnige regeling want de eerste regel bij een epidemie is open-

bare plaatsen te vermijden. Inderdaad lijkt het plan om met een zieke man en vier kleine kinderen tijdens het hoogtepunt van een epidemie op reis te gaan, gekkenwerk, maar ik zie waarom het risico genomen werd in een oud krantenknipsel uit Seattle, dat mijn overgrootvader Preston had bewaard: 'Het gezelschap vertrok op dit speciale tijdstip naar het oosten om een andere broer te ontmoeten, Lewis McCarthy (Louis) die bij de vliegdiens is en verlof had.' Dit was ongetwijfeld de laatste van de koppige grillen van mijn vader. Ik herinner mij de sombere atmosfeer in ons hotel op de avond voor wij vertrokken. Tante Zula en de baby waren toen allebei ziek, voor zover ik mij herinner en de grote mensen waren ongerust en onzeker. Toch ging de reis door. We stapten op een woensdag, de dertigste oktober in de trein. Een week later stierf mijn moeder in Minneapolis, mijn vader overleefde haar een dag. Zij was negenentwintig, hij negenendertig (een mooi verschil in leeftijd zei mijn grootmoeder altijd).

Ik vraag mij soms af wat ik nu zou zijn als oom Harry en tante Zula niet waren gekomen of als de reis nooit was ondernomen. Mijn vader zou – natuurlijk – toch dood hebben kunnen gaan en mijn moeder zou ons groot gebracht hebben. Als ze alletwee waren blijven leven zouden wij een eendrachtig rooms gezin zijn geweest, nogal burgerlijk en gewoon. Ik zou waarschijnlijk een Kind van Maria zijn geworden. Ik zie mezelf al getrouwd met een Ierse advocaat, golf en bridge spelend, zo nu en dan in retraite gaand en abonnee van een Katholiek Boekengilde. Ik denk dat ik tamelijk dik zou zijn. En mijn broer Kevin? Zou hij nu een acteur zijn? Het is een feit dat Kevin en ik de enige leden van de huidige generatie zijn die iets buitengewoons hebben gedaan, en onze familieleden beweren, op zijn zachtst gezegd, dat ze ons benijden hoewel ik hen niet benijd. Was het dan goed, dat onze ouders werden 'weggenomen' voor een of ander hoger doel? Sommigen van mijn familie filosoferen in die richting in een wat Panglossiaanse stijl. Ikzelf wéét het gewoon niet.

Mogelijk sluimerde er al een artistiek talent in onze hereditieit en zou dat in ieder geval te voorschijn zijn gekomen. Wat ik mij het beste herinner van mezelf als kind beneden de zes was een hartstochtelijke liefde voor schoonheid. Ik werd heel boos op mijn moeder als zij haar haar 's morgens boven op haar hoofd in elkaar draaide, ik

kon het niet verdragen dat ze niet altijd mooi was. De enige maatstaf waarmee ik de kandidaten beoordeelde die zich bij ons als kindermid kwamen aanmelden was of ze mooi waren. Ik herinner mij dat ik er bij mijn moeder op aandrong, toen ik ongeveer vijf jaar was, om een zekere Harriet te huren – ik vond haar naam ook mooi – en hoe de wereld mij voor het eerst wreed en onbegrijpelijk scheen toen Harriet die aangenomen was, nooit op kwam dagen. Ze moest een slecht karakter hebben gehad, zei mijn moeder, maar ik kon het idee niet aanvaarden dat iemand die mooi was slecht kon zijn. Of liever ‘slecht’ scheen voor mij onbelangrijker vergeleken met schoonheid, precies zoals de rode wratten en de lelijke naam van de brave Gertrude mij doof maakten voor alles wat tegen mij werd beweerd over haar vriendelijkheid. Een van de hevige schokken verbonden aan het verlies van mijn ouders was een esthetische; zelfs als mijn voogden aardig waren geweest zou ik waarschijnlijk niet van hen gehouden hebben omdat ze uiterlijk zo onaantrekkelijk waren en hun taal en hun uitspraak zo weinig correct. Ik was ruw neergezet op een plek waar schoonheid geen enkel belang had. ‘Mooi is wie mooi doet,’ merkte de chauffeur van mijn grootmoeder McCarthy Frank, somber op toen mijn oom Louis met een betoverende roodharige uit New Orleans trouwde. Ik haatte hem om die woorden, het was een van die opmerkingen die als een koude douche werkten.

De mensen waarbij ik gedwongen werd in Minneapolis te wonen hadden een positieve aanleg om alles zuur en lelijk te maken. Zelfs onze bloemen waren afschuwelijk: we hadden guldenroede en kwijnende Oostindische kers in onze tuin. Ik herinner me dat ik op Goede Vrijdag voor mijzelf lathyrus plantte en ik geloof dat ze werkelijk bloeiden, een persoonlijke triomf. Ik was nooit een bijzonder knap kind (mijn uiterlijk was een van mijn weinige vroege teleurstellingen) maar mijn pleegouders en mijn grootmoeder McCarthy maakten samen zo’n vogelverschrikster van mij dat ik niet zonder afschuw in de spiegel kon kijken. De lezer zou op de foto’s de veranderingen kunnen volgen die ik moest ondergaan. Het waren niet alleen de beugel om mijn tanden en de bril maar een algemene schraalheid, vaalheid en sluikeid.

Als ik terugzie besef ik dat het de godsdienst was die mij redde.

Onze lelijke kerk en parochieschool gaven mij de enige esthetische uitweg: door de woorden van de mis en de litanieën en de oude Latijnse hymnen, door de paaslelies langs het altaar, de rozenkransen, de versierde gebedenboeken, de votieflampen, de bidprentjes, in goud gedrukt en versierd met bloemenkransen en de afbeelding van een heilige. Deze kant van het katholicisme, hoewel veel ervan was bedorven en verlaagd door massa-productie was toch voor mij het equivalent van gotische kathedralen, verluchte manuscripten en mysteriespelen. Ik stortte mij vol hartstocht in dit sensuele leven en als ik niet droomde dat ik later de troonpretendent van Frankrijk zou trouwen en met hem de troon terug zou winnen, droomde ik ervan als karmelietes boetvaardig in een klooster te gaan. Ik werd ook bijzonder geboeid door een orde van gevallen vrouwen, als de Magdalena's. Een verlangen om uit te blinken beheerste al mijn gedachten en dit werd zo mogelijk nog aangewakkerd, door de opvoedingsmethoden van de parochiale school die gebaseerd waren op het competitieprincipe. Alles werd tot een wedstrijd teruggebracht, onze klas was verdeeld in teams, met leiders, voor wedstrijden in het spellen en andere leerprestaties en op de speelplaats groepeerden wij ons op dezelfde manier. Winnen, een klas overslaan, de eerste zijn – de methodes van de nonnen waren goed aangepast aan plaats en tijd, want het merendeel van de kleine katholieken uit onze buurt waren kinderen van arme immigranten die er op uit waren vooruit te komen en ook om de protestanten voorbij te streven, wier kinderen naar Whitties, de openbare school, gingen.

In de parochieschool was geen streven naar gelijkheid en zo'n streven zou ik ook afgrijselijk hebben gevonden, als het bestaan had; met gelijkheid, een soort van brutaal gelijkvormig maken, werd ik thuis al geconfronteerd. Gelijkheid was een soort van oneerlijkheid die de goede zusters van St. Jozef niet getolereerd zouden hebben.

Ik was de eerste van mijn klas en ik was ook de snelste hardlooperster en de beste aan de rekstok op de speelplaats, ik was ook de beste actrice en voordraagster en op één na de meest devote, ik werd daarin overtroffen door een blonde jongen met het gezicht van een heilige die voor mij zat en op wie ik verliefd was; zijn naam die enigszins klinkt als de naam van een Poolse heilige was John Klosick. Ongetwijfeld was het peil van de school niet bijzonder hoog en dat gaf mij een ver-

keerde indruk van mijzelf; ik ben ergens anders nooit meer de beste in turnen geweest. Noch ben ik ooit nog devoot geweest. Toen ik de concurrerende atmosfeer van de parochieschool verliet, verdween mijn devootheid als sneeuw voor de zon.

Maar in de St. Stephensschool was ik niet devoot om ermee te pronken, ik voelde mijn religie heel intens en verlangde God beter te dienen dan ieder ander. Dit, dacht ik, was wat hij van mij vroeg; ik leefde in voortdurende angst slecht te biechten of mijn tong niet plat genoeg te kunnen maken om de hostie eerbiedig te kunnen ontvangen. Een van de grote morele crises van mijn leven had plaats op de ochtend van mijn eerste Heilige Communie. Ik nam een slok water. Zonder erbij te denken, natuurlijk, want was mij niet ingeprent dat de hostie nuchter ontvangen moest worden, op straffe van doodzonde? Het was maar een teugje, maar dat maakte geen verschil, dat wist ik. Een teug was even slecht als een liter, ik kon mijn Communie niet doen. En toch moest ik. Mijn communiejurk en sluier en gebedenboek waren voor mij klaargelegd en ik was aangewezen om de meisjesprocessie te leiden, John Klosick in een wit pak zou de jongens leiden. Ik meende dat ik de school in de steek zou laten als ik, na alle repetities, zou moeten bekennen wat ik gedaan had en uit moest vallen. De zusters zouden boos zijn.

Ik dacht aan de processie zonder mij en ik kon het niet verdragen. Mijn eerste Communie later te doen, in gewone kleren, zou niet hetzelfde zijn. Als ik, aan de andere kant, mijn eerste Communie deed in een toestand van doodzonde zou God mij nooit vergeven, het zou een fataal begin zijn. Ik had een geweldige strijd met mijn geweten en al die tijd wist ik, geloof ik, dat de duivel zou zegevieren: ik zou mijn Communie doen en alleen God en ik zouden de waarheid weten.

En zo ging het: ik deed mijn eerste Communie in een toestand van uiterlijke vroomheid en innerlijk afgrijzen, gelovend dat ik verdoemd was, want ik kon mij niet indenken dat ik oprecht berouwwol kon biechten, het ogenblik van berouw was er al vóór ik de heiligschennis bedreef. Achteraf kon ik geen echt berouw hebben want ik had bereikt wat ik had gewild.

Ik neem aan dat ik bij mijn eerstvolgende biecht heb bekend, terwijl ik nauwelijks durfde te fluisteren en de priester moet het niet zwaar

hebben opgenomen : mijn zonden, zoals ik ten slotte ontdekte drukten mij zwaarder dan mijn biechtvader. Overigens is het heel gewoon voor kinderen die hun eerste Communie doen om een dergelijke fout te begaan als ik : ze zijn zo opgewonden op die langverwachte ochtend dat ze nauwelijks weten wat ze doen of misschien drijft het taboe verklaren van voedsel en water en de gewichtigheid van de gelegenheid hen juist tot een onbewust verzet. Ik hoorde van Ignazio Silone een geschiedenis die bijna precies eender is als de mijne. Toch was het de wanhoop die ik die zomermorgen voelde (ik geloof dat het Sacramentsdag was) in zekere zin geheel en al gerechtvaardigd : ik wist zelf hoe ik was, en altijd zou zijn, zo'n nuchtere zelfkennis is verschrikkelijk. Iedere latere morele crisis in mijn leven had precies hetzelfde patroon van deze strijd over mijn eerste Communie, ik heb gevochten, meestal zonder succes, tegen een temptatie iets te doen waarvan alleen ik wist dat het slecht was, gedreven door een behoefte om de uiterlijke schijn te redden en aan de verwachtingen die andere mensen van mij hadden, te beantwoorden. De heldin van een van mijn romans, die merkt dat ze zwanger is, mogelijk als het gevolg van een avontuurtje en in de verzoeking komt het kind te krijgen en niets tegen haar man te zeggen, verkeert moreel in dezelfde moeilijkheid als ik, toen ik acht jaar was, met dat slokje water in mijn maag, waarvan alleen ik wist dat het daar was. Toen ik dacht dat ik verdoemd was had ik gelijk – dat wil zeggen ik was verdoemd tot een herhaling of een zich eindeloos afspelen van dat conflict tussen opgewonden scrupules en traagheid van wil.

Er wordt mij dikwijls gevraagd of er iets over is gebleven van mijn katholieke erfenis. Dat is moeilijk te zeggen, gedeeltelijk omdat mijn katholieke erfenis uit twee duidelijke stromingen bestaat. Daar was het katholicisme dat ik van mijn moeder leerde en van de eenvoudige priesters en nonnen in Minneapolis, dat over het algemeen een godsdienst van schoonheid en goedheid was, hoe onvolmaakt ook gerealiseerd. En dan was er het katholicisme dat werd beleden in de salon van mijn grootmoeder McCarthy en in het voor ons bestemde tehuis, verderop in de straat – een zure onheilspellende leer waarin oude haatgevoelens en rancunes generaties lang gesudderd hadden, terwijl onwetendheid trots in de pot roerde. Het verschil kan geïllustreerd

worden door een incident dat plaats had toen ik, op weg naar Vassar als eerstejaars in 1929, in Minneapolis uitstapte. Ter ere van de gelegenheid had mijn grootmoeder McCarthy de pastoor van de parochie bij haar geïnviteerd, zij wilde dat hij haar steunde in haar opvatting dat Vassar een 'poel van ongerechtigheid' was. De oude pastoor, Vader McCullen weigerde met haar wensen rekening te houden en haar boze interrupties negerend, sprak hij integendeel over de bijzondere intellectuele kansen die Vassar mij kon bieden.

Het is mogelijk dat Vader McCullen alleen meer tact had dan zijn parochiaan maar ik kan mijn dankbaarheid tegenover hem niet vergeten. Niet alleen liet hij mijn grootmoeder een toontje lager zingen, maar hij toonde ruimheid van opvatting – een hoedanigheid die, althans volgens mijn ervaring, zeldzaam is bij katholieken, hoewel onoprechte grootmoedigheid schering en inslag bij hen is.

Ik heb wel eens gedacht dat het katholicisme een godsdienst is die niet geschikt is voor leken, of in ieder geval niet voor Amerikaanse leken, bij wie het de laagste trekken in het menselijk karakter naar voren schijnt te brengen en hun een soort heiligheid schijnt te verlenen. Gedurende de publikatie van deze memoires in tijdschriften heb ik een groot aantal brieven ontvangen van leken zowel als priesters en nonnen. De brieven van de leken – voornamelijk vrouwen – zijn allemaal hetzelfde, zij zouden haast door een en dezelfde persoon geschreven kunnen zijn – ik heb ze gerangschikt onder het hoofd: schunnige correspondentie.

Ze staan gewoonlijk vol spelfouten, hoewel de schrijfsters beweren dat ze beschaafde mensen zijn en ze staan allemaal zonder uitzondering vol bedreigingen. 'Vals, verkeerde voorstelling, leugens, kwezelarij, haat, vergif, smeerlapperij, vuiligheid, gemene verdraaiing van de feiten,' – dat is de algemene vocabulaire van allemaal. Zij dreigen het abonnement op het tijdschrift dat de memoires publiceerde op te zeggen, ze zeggen 'u moet weten dat een groot aantal andere personen er net zo over denkt als ik,' met andere woorden proberen ze zich zelf voor te doen als een soort van 'pressure-group', een groep die druk uitoefent om hun eigen belangen te bevorderen. Sommigen eisen antwoord. Een vrouw schrijft: 'Ik geloof dat dit soort stukken door de wet verboden is.'